

**НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
БІЛІМ БЕРУДІ ЖАҢҒЫРТУ ОРТАЛЫҒЫ МКҚК
НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫ ӘКІМДІГІНІҢ Б.МАЙЛИН АТЫНДАҒЫ
№52 МЕКТЕП-ГИМНАЗИЯСЫ**

**МҰҚАҒАЛИ МАҚАТАЕВ ШЫҒАРМАЛАРЫН
САТЫЛАЙ КЕШЕНДІ ТАЛДАУ**
Жұмыс дәптері
3-сынып

НҰР-СҰЛТАН, 2022

Б.Майлин атындағы №52 мектеп –гимназиясының бірлестігінің отырысында қаралды, қалалық Сараптау кеңесіне ұсынылды (2022 жылғы 05.01 №3 хаттама)

Пікір берушілер:

Нүптекеева Г.Б. – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Академик С.Қирабаев атындағы қазақ тілі мен әдебиеті кафедрасының аға оқытушысы, ф.ғ.к.

Оразахынова Н.А. – педагогика ғылымдарының докторы, профессоры, ҚР Кіші ғылым академиясының вице-президенті, «Сатылай кешенді оқыту» технологиясының авторы.

Құрастырушы: Орынбасарова Р.И. Мұқағали Мақатаев шығармаларын сатылай кешенді талдау. Жұмыс дәптері – Нұр-Сұлтан, 2022. – 44 б.

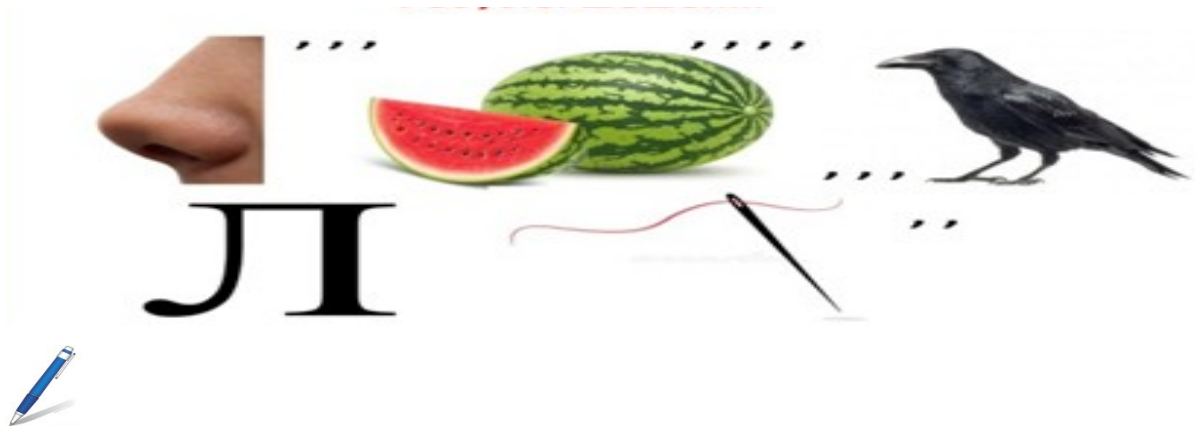
Бұл жұмыс дәптері негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, жаңартылған білім беру мазмұнын негізге алып, құрастырылды. Жұмыс дәптері 3-сынып оқушыларына Н.А.Оразахынованың «Сатылай кешенді оқыту» технологиясын басшылыққа алып құрастырылған. Жұмыс дәптері оқу құралын басшылыққа ала отырып, оқушылардың өз бетінше жұмыс жасап, қажетті материалдарды қосымша әдебиеттерден, интернет желілерінен алып орындауға икемделіп құрастырылған.

Мазмұны

Алғы сөз.....	3
1 – 2 тақырыптар. М.Мақатаев өмірі мен шығармашылығымен танысу, талдау.....	4
3 – 5 тақырыптар. «Ақ кимешек көрінсе» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	6
6 – 8 тақырыптар. «Үш бақытым» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	7
9 – 11 тақырыптар. «Жалғыз терек» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	8
12 – 14 тақырыптар.«Аққу деген» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	10
15 – 17 тақырыптар. «Туған жерге» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	12
18 – 20 тақырыптар. «Қаздар қайтып барады мекеніне» өлеңін сатылай кешенді талдау	14
21 – 23 тақырыптар.«Көктем де келер» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	15
24 – 26 тақырыптар. «Шеше, сен бақыттысың» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	17
27 – 29 тақырыптар . «Әке» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	19
30 – 32 тақырыптар.«Өткінші жаңбыр» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	21
33 – 34 тақырыптар. Жат жазу.....	23
35 – 37 тақырыптар. «Жігіттер, мақтанбалық» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	24
38 – 40 тақырыптар. «Қазақстан» өлеңін сатылай кешенді талдау	26
41 – 43 тақырыптар.«Қайран Қарасазым-ай! өлеңін сатылай кешенді талдау	28
44 – 46 тақырыптар. «Мен – Үйсінмін!» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	30
47 – 49 тақырыптар. «Қазынам бар» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	32
50 – 52 тақырыптар. «Сені де адам дегенге» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	34
53 – 55 тақырыптар. «Қойшы бала Әкітай» өлеңін сатылай кешенді талдау..	35
56 – 58 тақырыптар. «Шындық туралы» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	37
59 – 61 тақырыптар. «Сәлемдеме» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	39
62 – 64 тақырыптар. «Мен деген – ырза, мәз бала» өлеңін сатылай кешенді талдау.....	40
65 – 66 тақырыптар. Жат жазу.....	42
67 – 68 тақырыптар.Тест тапсырмалары.....	43
Пайдаланылған әдебиеттер	44

Берілген ребусты шешіңіз.

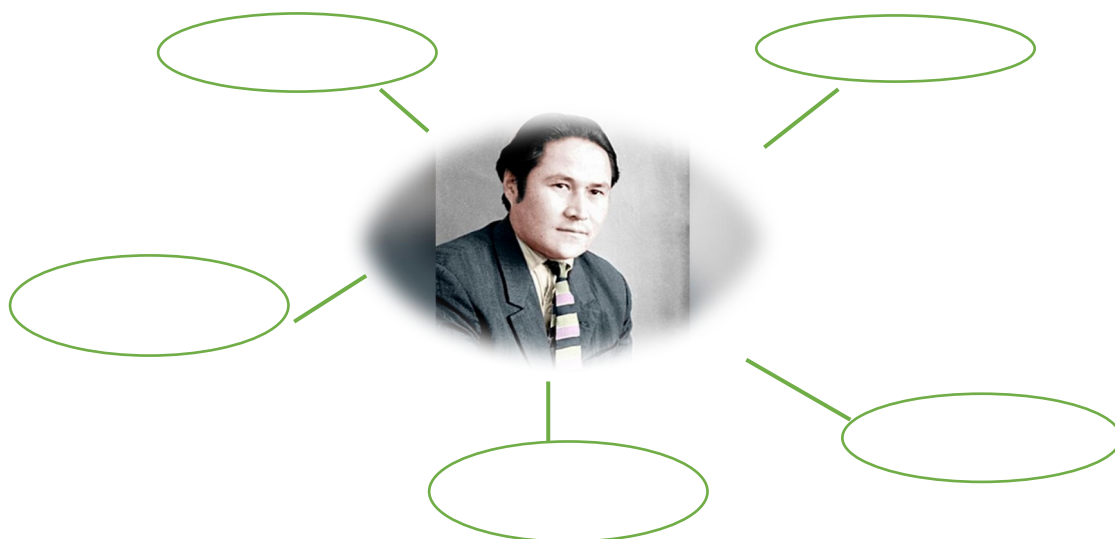

Екі ақынның Отан туралы өлеңдерін салыстырып, ұқсастығы мен ерекшеліктерін дәптерге орындаңыз.

Ақындар	Екі өлеңдегі ұқсастықтар	Екі өлеңдегі ерекшеліктер
<i>Ж.Смақов</i>		
<i>М.Мақатаев</i>		

1. Мұқағали Мақатаев кім? Топтастырып жазыңыз.

3. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

Отан туралы

1. _____

2. _____

Мақал - мәтелдерді толықтырып жазыңыздар.

Отансыз адам –

Отан үшін отқа түс.....

Отан оттан да.....

Отанды сүю

Берілген суреттерге назар аударыңыз.

1. «Менің әжем» тақырыбына әңгіме құрап жазыңыз.

A large rectangular area with a decorative orange border and rounded corners, containing ten horizontal lines for writing.

3. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

A diagram for poem analysis. It features a large empty oval at the top. Below it, a vertical line with two downward-pointing arrows is labeled '1.' and '2.'. To the right of these arrows are two sets of horizontal lines for notes, each set containing five lines.

Кел, ойнайық!

Ойын шарты: Балалар тақтада көрсетілген жапыраққа қарап, ағаштардың суретін тауып құрастырады.

Қарағай

Аққайын

Емен

Терек

Мақал-мәтелдерді дәптерге көркем жаз.

1. Ағаш көркі – жапырақ,
Адам көркі – шүберек.
1. Әке – бәйтерек,
Бала – жапырақ.

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

«Аққу-киелі құс» тақырыбында эссе жазыңыз.

2. Көп нүктенің орнына керекті сөздерді тауып, жалғастырыңыз.

1. Аққу – қазсыз жетім,
Тыңдалмаған жетім.
2. Аққуды
- Досыңды

3. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

4. «Бір минуттық әңгіме» тәсілін қолдана отырып, «Мен көлден аққу көрдім.....» деп бастап өз сөзімен аққу туралы әңгіме жазу ұсынылады. Жазған әңгімесін 1 минутта оқып бітуі керек.

«Туған жер» туралы мақал – мәтел жазыңыз.

2 .«Еркін жазу» . Сен өз туған жерің жайлы не айтар едің, өз ойыңды жаз.

3. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

4 . Шығармашылық жұмыс: «Бір сөйлем» әдісі

Сөйлемдерді аяқта.

1. Мен туған жерімді сүйемін, өйткені

2. Менің туған жерім мен үшін қымбат, өйткені _____

2. _____

3. _____

4. _____

«Тірек белгілер»

Суреттер бойынша ақынның өлеңінің атауын тауып, жазыңыз.

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

○

1. _____

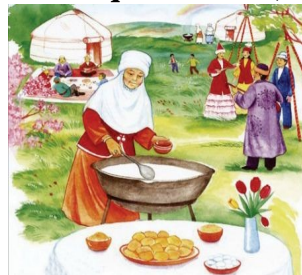
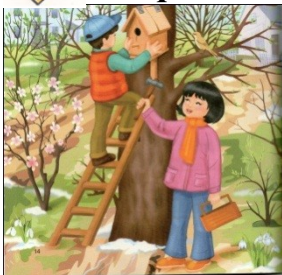
2. _____

3. _____

4. _____

Берілген суреттер бойынша мазмұнынын қысқаша жазыңыз.

«Көктем»

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

3. «Көктем» сөзіне сөзжұмбақ құрастырыңыз не сурет салыңыз.

Шеше сөзіне *«Бес жолды өлең»* құрастырыңыз.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

2.Мақал-мәтелдерді толықтырып жазыңыз.

*Ана алдында —,
Ата алдында — қызмет.*

*Ананың сүті—бал,
Баланың — бал.*

3. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Өсиет сөзді оқып, ойтолғау жасаңыз.

Әкенің қамқорлығы таудан биік,
Ананың махаббаты теңізден терең!..

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

2. «Әкешім – асқар тауым», «Әке – отбасының тірегі» тақырыптарының біріне әңгіме құраңыз.

3. Әке туралы мақал – мәтел жазыңыз.

ЖАТЖАЗУ

Апырмай,
Туған жер-ай!
Теңдесер кім,
Бұл жерге сен болмасаң, келмес едім.
Кіндігімді байлаған қазығым-ай,
Сен болмасаң, бұл маңды көрмес едім.
Жат көзімен қарайды адамдарың,
Жақын тартар құрбы да таба алмадым.
Жас отаудың есігін ашып қалып,
Айлам құрып, қайыра жаба алмадым...
Кел демеді, немесе кет демеді,
Несін маған, білмеймін, өкпеледі?!
Сені сүйген жүректі, туған өлкем,
Сен өсірген біреулер жек көреді.
Туған елім,
Көрмесем сағынамын,
Кетсем ізім өзіңнен табылады.
Жасыра алмай, ініңнің отауынан,
Бістық маған атаның шаңырағы.

Мұқағали Мақатаев

Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

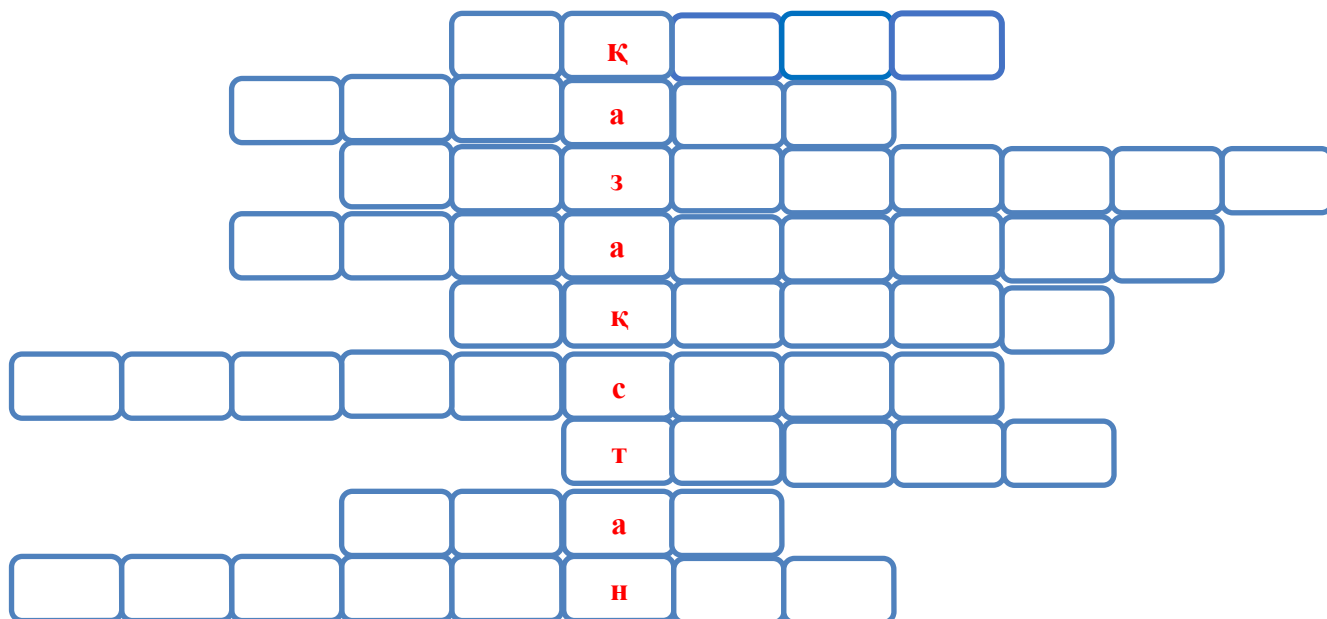
4. _____

5. _____

5.

6.

2. Сөзжұмбақ «Қазақстан қалалары»

1. Каспий теңізінің жағасында орналасқан портты қала.
2. Түркі қағанаттары кезінде сауда орталығы болған, 1854 жылы Верный бекінісі болып қайта құрылған қала.
3. Сырдария өзенінің бойындағы қала.
4. Шахтерлар қаласы.
5. Батыс аймақтың бас қаласы.
6. V-VI ғасырларда іргетасы қаланып, XIY-XVIII ғасырларда Қазақ хандығының астанасы болған, қасиетті, киелі мекен. Қожа Ахмет Ясауи кесенесі бар қала.
7. Жамбыл облысының орталығы.
8. Батыс Қазақстан облысының орталығы, Қазақстанның көне қаласы.
9. Қазақстанның солтүстік – батысындағы ең ірі егін және мал шаруашылығымен айналысатын аймақ.

Ребус шешейік.

А

””

З

Шешуі: _____
2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Мақал - мәтелге ойтолғау жасаңыздар.

Дос — ажарың, жолдас — базарың.

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

Ребус шешіп көрейік!

Ы

,

Шешуі: _____

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

Қазына сөзіне сөзжұмбақ құрастырыңыз.

Қазақ халқы Жеті қазынаны ер жігіттің өмірімен байланыстырып, оның ұғымына мыналарды жатқызады :

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Шындық туралы жаттаған мақал – мәтелдерді жазыңыз.

2. Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

Мәтінді түсініп оқып, өз ойыңызбен аяқтаңыз.

Шындық - кейде сұмдық, кейде ғажап. Шындық - кейде ащы, кейде тәтті. Шындық - адамдарды кейде алыстатады, кейде жақындатады. Шындық - кейде жұмсақ, кейде қатты. Шындық - кейде керек, кейде мүлдем керегі жоқ. Шындықты барлық жерде қолдана бермеу керек. Шындық - өз орнымен..

9. _____

Бала сөзіне «*Бес жолды өлең*» құрастырыңыз.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Жат жазу

Оқу құралында берілген өлеңді сатылай кешенді талдаңыз.

The diagram shows a five-line poem structure. On the left, vertical arrows indicate the number of syllables in each line: 10, 10, 10, 10, and 10. On the right, a large empty oval is positioned above the first line, intended for a detailed analysis of the poem's structure. Below the oval, the first line is numbered '1.' and followed by four more lines, each numbered from '2.' to '9.'. Each line is followed by a horizontal line for writing.

Мұқағали сөзіне «Бес жолды өлең» құрастырыңыз.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Тест

1-нұсқа

1. Мұқағалидың азан шақырып қойған аты.

А) Мұқамедханафия ә) Мұқаметқали б) Мұқаметәлі

2. Ақынның бірге туған бауырлары.

А) Әбдіке, Еркін ә) Асқар, Сабырхан б) Тоқтарбай, Көрпеш

3. Мұқағалиға арналған лебіздің авторы кім?

«Мұқағали- біздің заманымыздың поэзия дүниесіндегі құбылыс»

а) Әбділда Тәжібаев ә) Қадыр Мырза –Әлі б) Фариза Оңғарсынова

4. Мұқағали ең алғаш жарыққа шыққан өлеңі.

а) Махаббат диалогы ә) «Қойшы бала Әкітай» б) Сен менің еліме бар

5. Мұқағалидың әкесінің аты.

а) Сүлеймен ә) Мақатай б) Сәрсен

6. М.Мақатаев қай жылы қайтыс болды?

а) 1977 жылы 27 –наурыз ә) 1975 жылы 27-наурыз б) 1976 жылы 27-наурыз

7. Ақынның көз тірісінде қанша кітабы жарық көрді?

а) 15 ә) 12 б) 11

8. Ақынның шешесінің аты.

а) Зәуре ә) Нағиман б) Ақтолық

2- нұсқа

1. Мұқағалидың атын қойған кім?

а) Бизак ә) Әбжан б) Еркін

2. Ақынның әжесінің аты кім?

а) Сәуле ә) Тиын б) Зере

3. Ақынның мұражайының бас сәулетшісі кім?

а) Кәрім Бекжанов ә) Сайрам Фазылов б) Сағи Жиенбаев

4. Ақынның жары

а) Рауза Халықова ә) Фарида Бөкеева б) Лашын Әзімжанова

5. Қарасазда Мұқағали мұражайы қашан ашылды?

а) 1991 ж. 5-шілде ә) 1980 ж. 10-қазан б) 1993 ж. 11-қаңтар

6. 2000 жылы Мемлекеттік сыйлықты иеленген шығармасы.

а) «Шуағым менің» ә) «Аманат» б) «Мавр»

7. 2021 жылы ақынның қанша жылдығы тойланды?

а) 70 ә) 80 б) 90

8. Мұқағалидың прозалық шығармасын көрсет

а) «Жылап қайттым өмірдің базарынан»

ә) «Жыл құстары»

б) «Райымбек, Райымбек» поэмасы

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Ж.Аймауытов. 4 – том. – «Ғылым» баспасы, – Алматы, 1998. – 446 б.

2. Байтұрсынов А. Тіл тағылымы (қазақ тілі мен оқу-ағартуға қатысты

- еңбектері. – Алматы: Ана тілі, 1992. – 444 б.
3. Оразахынова Н.А. Сатылай комплексті талдау (фонетика, лексика). Оқу құралы. –Алматы: Ы.Алтынсарин атындағы қазақтың білім академиясының Республикалық баспа кабинеті, 1999. – 75 б.
 4. Оразахынова Н.А. т.б. Фонетикалық материалдарды сатылай комплексті талдау (Оқу құралы). –Алматы: РБК, 2001. –72 б.
 5. Оразахынова Н.А. Сатылай комплексті талдау (синтаксис). Оқу құралы. – Алматы: Ғылым, 2002. –110 б.
 6. Оразахынова Н.А. т.б. Сатылай комплексті талдау (фонетика, сөзжасам, морфология, лексика, синтаксис). Оқу құралы. –Алматы: Телеарна, 2006. – 302 б.
 7. Н.А.Оразахынова. Сатылай кешенді талдау технологиясының ғылыми-әдістемелік негіздері. Монография. –Алматы: «Дайыр» баспасы, 2007 . – 289 б.
 8. Бейнефильм көрсету.
https://www.youtube.com/watch?v=jXfKlADn9lo&ab_channel=KarSan
https://www.youtube.com/watch?v=1i171BXC0yE&ab_channel=%D0%A2%D0%
 9. «Қазақстан туралы 19 қызықты фактілер» бейнебаян көрсетіледі.
(<https://yandex.kz/video/preview/?filmId>)
 - 10.«Қаздар қайтып барады мекеніне» әнін тыңдату.
Т.Молдағалиев.,Т.Базарбаев
https://www.youtube.com/watch?v=vqm10OT3V7E&ab_channel=nurzhanNurzhan
 - 11.Менің әкем» әнін тыңдау.
<https://www.youtube.com/watch?v=rGNL6NkJJvk>
 - 12.Оқушыларға бейнефильм көрсету. М. Мақатаевтың өз даусымен оқыған өлеңі. (interesnoe.me/source-31643537/post-5752449)